

Autes

Aute

Aute del Tribunal Constitucional del 7-9-2023 relatiu al recurs d'empara 2023-50-RE.

Causa 2023-50-RE

(Gomes Gonçalves c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 335-2023. Recurs d'empara

Aute del 7 de setembre del 2023

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'11 de juliol del 2023, per la representació processal del Sr. Helder Filipe Gomes Gonçalves, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra les sentències del 24 de novembre del 2017 i del 23 de novembre del 2022, dictades pel Tribunal de Corts, contra la sentència del 27 de març del 2023, i contra els autes del 16 de maig del 2023 i del 21 de juny del mateix any, dictats per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una resolució judicial motivada i fonamentada en Dret i no arbitrària i que no produeixi indefensió efectiva i a la presumpció d'innocència, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades, que s'adoptin les mesures per restaurar el seu dret fonamental a la jurisdicció vulnerat, d'acord amb allò que preveu l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, i que es declari la responsabilitat del poder judicial de l'Estat per l'error comés;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Dominique Rousseau;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 24 de novembre del 2017, el Tribunal de Corts va condemnar en rebel·lia el Sr. Helder Filipe Gomes Gonçalves com a responsable penalment en concepte d'autor de dos delictes majors d'assassinat en grau de temptativa, d'un delicte menor de conducció de vehicle automòbil amb un grau d'alcoholèmia superior a 0,8 g/l de sang i de la contravenció de desobediència lleu als agents de l'autoritat, sense la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, a set anys de presó per cada un dels delictes de temptativa d'assassinat, a la privació del permís de conduir per un període de 10 anys i també a l'expulsió del Principat per un període de 25 anys; pel delicte menor, a la pena de dos mesos d'arrest nocturn condicional amb un termini de suspensió de pena de 2 anys i a la privació del carnet de conduir per un període de 18 mesos; i, per la contravenció penal, a la pena de multa de 900,00 €.

En concepte de responsabilitat civil, va ser condemnat a pagar a la CASS 10.326,33 €, amb els interessos legals corresponents; i, al perjudicat l'import de 9.887,12 €, també amb els interessos legals corresponents.

1.2. Atès que el rebel va presentar recurs d'audiència, el 23 de novembre del 2022, el Tribunal de Corts va dictar una segona sentència, en què confirmava la condemna dictada l'any 2017.

1.3. La representació processal del recurrent va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta resolució, i, el 27 de març del 2023, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència mitjançant la qual estimava parcialment aquest recurs, i condemnava el recurrent com a responsable penalment en concepte d'autor d'un delictes major d'homicidi en grau de temptativa i d'un delictes major d'assassinat en grau de temptativa, pel primer a una pena de 5 anys de presó i pel segon a una pena de 7 anys de presó; i, confirmava la resta de pronunciaments.

1.4. La representació processal del recurrent va formular un incident de nul·litat contra aquesta decisió, per considerar que s'havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a un procés degut, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.5. El 16 de maig del 2023, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que inadmetia a tràmit l'incident de nul·litat esmentat.

1.6. La representació processal del recurrent va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta darrera decisió, d'acord amb l'article 18 *quater* de la Llei transitòria de procediments judicials, el qual va ser desestimat el 21 de juny del 2023 per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

1.7. L'11 de juliol del 2023, la representació processal del Sr. Helder Filipe Gomes Gonçalves va interposar un recurs d'empara contra totes les resolucions que s'acaben de ressenyar del Tribunal de Corts i de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una resolució judicial motivada i fonamentada en Dret i no arbitrària i que no produeixi indefensió efectiva i a la presumpció d'innocència, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent no contradiu els fets que se li imputen, d'acord amb els quals: el 14 de desembre del 2013 cap a les 05.16 h, va patir un accident de circulació a la rotonda d'Ertis amb un altre vehicle; mentre estaven discutint sobre els fets i intercanviant les assegurances, es van aturar dos vehicles més. Va començar una discussió amb diferents persones i C, també processat en la causa, va donar-li diversos cops de puny a la cara i arreu del cos, provocant-li ferides consistentes en contusions al rostre i fissura dels ossos del nas, així com en altres parts del cos que van requerir proves diagnòstiques per descartar lesions més greus.

Quan va poder entrar al seu vehicle, va iniciar la marxa girant a la seva esquerra i es va introduir de nou a la rotonda, fent tota la volta, accelerant i carregant contra tot el grup de persones que s'hi trobaven, podent evitar el cop diverses persones tret de C, el qual va ser envestit i projectat cap amunt, quedant estès al terra.

Es va dirigir en un primer moment en direcció a La Massana, però va fer mitja volta, i mentre estaven atenent al ferit, va efectuar la mateixa maniobra al voltant de la rotonda i de forma deliberada es va dirigir i accelerant vers el perjudicat TM, que es trobava damunt de la illeta central de sortida vers La Massana, el qual va envestir frontalment i el va arrossegat sobre el capot del vehicle uns 30 metres fins que va caure colpit amb un vehicle estacionat.

Va fugir i va creuar una patrulla policial que li van fer senyals perquè s'aturés, tanmateix, va accelerar i va intentar amagar-se. Va ser controlat poc després pels mateixos agents que li van fer la prova d'alcoholèmia, donant un resultat positiu de 2,20 g/l de sang.

- No obstant això, sí que s'oposa a la qualificació jurídica dels fets efectuada tant pel Tribunal de Corts, com per la Sala Penal, ja que addueix que no va tenir mai la intencionalitat de provocar la mort i no se li pot, per tant, imputar la comissió d'un assassinat.

- Manifesta que es trobava en un estat d'embriaguesa plena, com així ho indicava el nivell d'alcohol en sang en el moment en què el Servei de Policia el va detenir i li va fer la prova posteriorment als fets, nivell que era sensiblement superior a 2,20 g/l.
- Recorda que el perit judicial, nomenat pel batlle instructor, va emetre un dictamen en què considerava *"Que en el moment dels fets les seves funcions cognitives estaven disminuïdes i no tenia capacitat de voluntarietat, havent reaccionat de forma irracional i no meditada degut als efectes de l'alcohol"*.
- Per tant, en aquest estat d'embriaguesa plena, no era possible concloure que havia tingut la voluntat de causar la mort, ja que era impossible en el seu estat poder conservar una capacitat de control i les capacitats de voluntat i de consciència.
- L'element subjectiu de la infracció, és a dir, la intenció de causar la mort, fa defecte per tal de poder tipificar el delicte d'assassinat.
- Per aquest motiu, al·lega que el seu estat etílic va tenir una influència determinant en els esdeveniments que es van produir i hagués hagut de donar lloc a l'aplicació de l'eximent incomplerta d'haver actuat en aquest estat, previst als articles 27.5 en relació amb l'article 28 del Codi penal o a l'atenuant d'intoxicació etílica de l'article 29.8 en tant que significació anàloga a la circumstància de l'article 29.3 d'aquest mateix Codi.
- Així doncs, la valoració que han fet de l'estat d'intoxicació etílica els tribunals ordinaris, de no tenir en compte la taxa d'alcoholèmia, ni el dictamen del perit judicial que constata la disminució de les seves capacitats volitives i cognitives és completament arbitrària i irraonable i no s'inscriu en la lògica, ni en la coherència dels drets reconeguts per la Constitució.
- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades, que s'adoptin les mesures per restaurar el seu dret fonamental a la jurisdicció vulnerat, d'acord amb allò que preveu l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, i que es declari la responsabilitat del poder judicial de l'Estat per l'error comés.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- Tot i que el recurrent nega la seva intenció de voler matar, la Sala Penal recorda la jurisprudència constant dels tribunals d'acord amb la qual el *"concepte de dol s'ha d'entendre comprès no solament el resultat directament volgut o necessàriament lligat a ell (dol directe) sinó també el resultat presentat com a probable i nogensmenys consentit (dol eventual)"*, per tant, en matèria de delictes contra la vida, l'element subjectiu de l'ànim de matar, concorre tant si l'autor ha volgut directament causar la mort, com si l'autor no volent directament el resultat lesiu, se li presenta com a probable i l'accepta, no cessant en la realització de la seva acció.
- Sobre aquest fonament, la Sala Penal reprèn els fets i considera que la intenció de causar la mort és inequívoca pel mitjà emprat per a l'agressió, és a dir, un vehicle totterreny de grans dimensions i pes, pel mode de l'agressió, acceleració i càrrega directa contra el grup de persones que es trobaven a la calçada, després d'haver hagut de fer diverses maniobres amb el vehicle per trobar-se davant d'ells, i la multiplicitat de les accions (primera càrrega indiscriminada, i 4 minuts després, segon atropellament).
- Tanmateix, la Sala Penal fa una distinció entre els dos delictes majors, pel que fa al primer atropellament, cal observar que es va produir després d'una discussió entre diverses persones que volien impedir que el recurrent marxés i que a tal efecte C va donar diversos cops de punys al recurrent, el qual després de marxar i efectuar l'atropellament, no permet considerar que la utilització del seu propi vehicle fossi una situació preparada per donar la mort, per tant, el delicte ha de ser qualificat de temptativa d'homicidi; per contra, concorre la circumstància de traïdoria en el segon atropellament, ja que el recurrent marxa del lloc en un primer moment, però hi torna havent inequívocament concebut el projecte d'atropellar i d'investir amb el seu vehicle les persones que allí es trobaven, actuant de manera inesperada i sobtada i trobant-se aquestes persones en la impossibilitat de defensar-se, ni poder escapolar-se per exercir una defensa eficaç.
- Per aquests motius, la Sala Penal va estimar parcialment el recurs d'apel·lació del recurrent i el va condemnar per un delicte major d'homicidi en grau de temptativa a una pena de 5 anys de presó i per un

delicte major d'assassinat en grau de temptativa a una pena de 7 anys de presó, confirmant la resta de pronunciaments del Tribunal de Corts.

- Pel que fa a les circumstàncies excloents i atenuants, la Sala Penal considera que l'estat d'embriaguesa del recurrent, així com el dictamen del perit judicial no permeten eximir-lo de la seva responsabilitat, en la mesura en què va decidir voluntàriament utilitzar el seu vehicle tot i haver begut en gran quantitat, i que malgrat aquest estat va poder conduir fins a La Massana, donar la volta, tornar i envestir un altre grup de persones, fugir i amagar-se de la Policia.

- Així doncs, conclou que les condicions legals per a la seva aplicació no estan reunides i confirma els pronunciaments esmentats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració dels drets constitucionals a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'autè del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE, o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa la qüestió constitucional que aquest Tribunal ha de resoldre és la de saber si la Sala Penal ha vulnerat el dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una resolució judicial motivada i fonamentada en Dret i no arbitrària i que no produeixi indefensió efectiva i a la presumpció d'innocència, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, pel fet de qualificar jurídicament el primer delicte major com a homicidi i el segon com a assassinat.

3.5. La jurisprudència constant del Tribunal Constitucional considera que els tribunals ordinaris són competents per apreciar i per qualificar jurídicament els fets sotmesos al seu coneixement, tret que aquesta apreciació i que aquesta qualificació siguin il·lògiques, incoherents, irraonables i vulnerin algun dret o llibertat reconeguts a la Constitució.

3.6. En aquesta causa, de les resolucions impugnades es desprèn que la Sala Penal va dur a terme una reconstitució cronològica dels fets molt precisa, la qual no és objecte de cap oposició per part del recurrent.

3.7. També se'n desprèn, contràriament a les afirmacions del recurrent, que la Sala Penal va tenir en compte el seu estat d'embriaguesa, així com el dictamen del perit judicial, però va considerar que el comportament del recurrent, el qual va decidir conduir, tot i haver begut, i tornar al lloc de l'accident per envestir una segona vegada amb un vehicle imponent les persones que estaven atenent al primer perjudicat, no podien constituir una circumstància excloent, ni tampoc una circumstància atenuant.

3.8. Finalment, cal concloure que la Sala Penal va efectuar una anàlisi circumstanciada dels delictes comesos, ja que va distingir la primera acció derivada de l'altercació amb C, que qualifica d'homicidi en grau de temptativa, de la segona, originada després de marxar amb el vehicle, fer mitja volta i tornar uns 4 minuts després al mateix lloc per envestir el grup de persones que encara s'hi trobaven i que no s'ho esperaven, acció que qualifica d'assassinat en grau de temptativa.

3.9. Així doncs, queda palès que la decisió de la Sala Penal no es fonamenta en un raonament il·lògic, absurd o incoherent, ni que no estigui motivada en Dret, ja que fa referència, a més, als articles pertinents del Codi penal i a la jurisprudència constant i coneguda dels tribunals.

3.10. Per consegüent, aquest recurs d'empara està mancat de contingut constitucional i ha de ser inadmissi-
ble a tràmit.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2023-50-RE interposat per la representació processal del Sr.
Helder Filipe Gomes Gonçalves contra les resolucions impugnades del Tribunal de Corts i de la Sala Penal
del Tribunal Superior de Justícia.

2. Notificar aquest autèntic a la representació processal del recurrent, a la presidenta del Tribunal de Corts, al
president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

3. Publicar aquest autèntic, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitu-
cional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2023.

Jean-Yves Caullet
President

Dominique Rousseau
Magistrat

Joan Manel Abril Campoy
Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela
Magistrat